

Cantant al paradís blau

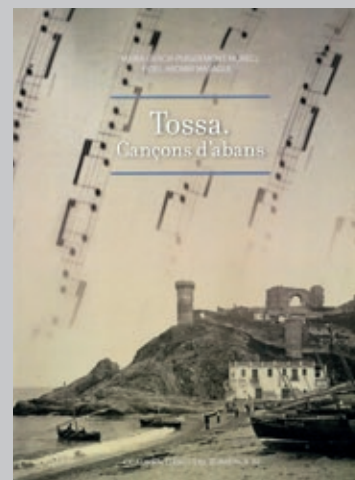
Text > ROSA MARIA GIL TORT

Mentre escoltem com a rere-fons algunes de les melodies que la Coral Tossenca ha enregistrat de les dues-centes catorze cançons que es recullen en aquest magnífic volum, ens perdem pels racons de Tossa, on molts llocs que s'hi esmenten ja no existeixen i n'hi ha d'altres que reconeixem com una ombra en els espais actuals. Persones, oficis, noms familiars enfilats entre els pentagrames d'una cançó, en una estrofa, que com a flaixos de la memòria ens ressituen en la nostra pròpia història. Diuen que les olors tenen un poder evocador més intens que les imatges i els records. Les cançons, aquella melodia que sonava en aquell precís moment en què passava alguna cosa memorable, també tenen aquest poder, i per això esdevenen un recurs fonamental per conèixer el passat de la vila.

D'aquest patrimoni en perill, se'n van adonar Maria Gràcia Puigdemont i Carme Vilà aquelles tardes amb les àvies de casa en els anys vuitanta. Van ser conscients que aquell cantar mentre es feinejava i es festejava amb què havien crescut caminava cap a l'oblit de bracet d'aquelles persones, dones majoritàriament, situades en la frontera de dos mons: el de sempre, el tra-

dicional, i el nou, el del turisme i tot el que comporta.

Amb aquest neguit de la consciència de la pèrdua varen començar a buscar, preguntar i sobretot gravar cançons que algú va definir com a «cançons de dones». Elles les cantaven mentre cosien, feien ganxet, feinejaven, cuinaven o gaudien de berenades i festes. Ells també, però no tant, constatació feta a partir de la rotunditat de catorze homes entrevistats en comparació de trenta-quatre dones. Aquelles primeres cintes de casset gravades van restar dins un armari, fins que en la parada del confinament van tenir la seva oportunitat. I així es va enfil·lar aquesta recopilació que avui tenim en format de llibre amb cinc-centes cinquanta-nou pàgines, que es diu aviat, i les cançons gravades en digital. En aquest punt, va ser també imprescindible el concurs del seu coautor, Fidel Aromir, com a músic i director de la coral. Gràcies a ell i als arranjaments de Jaume Cortadellas i els violins de Carles Puig i Maria Cuatrecasas, l'obra és molt més que un recull etnogràfic de cançons: és una eina viva que assegura la seva pervivència i pot retornar com a cultura popular viva, en la possibilitat de recuperar-se en el repertori de la Coral Tossenca i a les escoles.

PUIGDEMONT, Maria Gràcia; AROMIR, Fidel. **Tossa: Cançons d'abans**. Tossa: Centre d'Estudis Tossencs, 2024. 559 p.

És de valorar també el tractament del material, la cerca de referents en les obres que des de finals del segle XIX han recopilat cançons. El rigor en apuntar informants i fonts complementàries, l'extensa bibliografia, la voluntat de resseguir tots els fils per completar buits... Tot plegat, tan ben disposat que ja permet mirades més transversals que la purament del folklore i la música, com el testimoni d'oficis, de costums, de festes, de la mobilitat i la comunicació entre pobles, del paper de les dones com a emprenedores: modistes, peixateres, botigueres..., dels referents històrics dels relats que gronxen un país, dels infants, dels vells, de tot el que constitueix la matèria real de la nostra història, enfilat per la dolça melodia que torna a sonar i ressona en la nostra memòria.

«I demà més lluny, potser»

Text > DANI VIVERN

Els que tenim més de mig segle llarg recordem que els nostres pares i avis parlaven —sempre de portes endins— de «la retirada», dels «nacionals» i dels «rojos». De petit, aquest darrer concepte em tenia intrigat, perquè m'imaginava una gent de color vermell (no sabia pas si epidermis inclosa) que alguna cosa greu devia haver fet. Amb el temps, que ho posa tot a lloc, el roig aquell va anar agafant matisos molt diversos. Tants, que per a les noves generacions han quedat completament descolorits. Tan descolorits com els blaus. Tan di-

fusos com els coneixements bàsics sobre ciències socials —abans, geografia i història— que actualment han quedat fora de les assignatures troncales per ves a saber quina insidiosa política educativa poc docent, per no dir indecent.

Per això, sempre és benvingut un llibre que evoqui les viles i els paisatges que, a banda i banda de la frontera amb França, van ser escenari de la retirada de molts republicans i la seva marxa cap a l'exili al final de la Guerra Civil, tot just en començar el 1939.

Aquest llibre, però, és especial. No és una narració d'aquell episodi, premonitori del gran drama bèl·lic que va esclatar a Europa pocs mesos després: la Segona Guerra Mundial. Tampoc no és un estudi parsimoniós per a especialistes en història contemporània. Després d'un text introductori, aprofita la potència de les imatges per anar-nos presentant vistes actuals dels pobles, indrets i edificis que emmarcaren aquell èxode. En blanc i negre, això sí, per no desvirtuar l'evocació que ens provoquin. El format del volum, apaïsat, hi ajuda. L'autor del material